

## גיטין דף כ

(בעמוד הקודם)

**ההוא גברא דזרק:** מעשה באדם שזרק גט לאשתו בין החביות, וכשחפשו את הגט מצאו מזוזה. אמר רב נחמן מכיון שמזוזה אינה דבר מצוי בין החביות, כנראה שהוא זרק לה מזוזה ולא גט, ולכן היא לא מגורשת. אמנם אם מצאו שם שתי מזוזות, מכיון שבהכרח מזוזה אחת כבר היתה שם קודם לכן, אם כן זהו מקום שמצויים בו מזוזות, וממילא אנו תולים שגם המזוזה השניה כבר היתה שם, ולכן מסתבר שהבעל זרק לה גט רק שלקחו אותו העכברים. ואשה זו היא ספק מגורשת (רמב"ן).

**ההוא גברא דעל:** מעשה באדם שעלה לבית הכנסת, לקח ספר תורה הביא אותו לאשתו ואמר לה 'הרי זה גיטך'. אמר רב יוסף אשה זו אינה מגורשת. כי למה נחשוש?

**אי משום מי מילין:** אם נחשוש שהוא כתב את הגט על הצד החיצוני של הספר תורה באחד העמודים, ב'מי מילין' (מי 'עפים') שנבלעו בקלף ולא רואים אותם? מכיון שמעבדים את הקלף ב'מי עפים' אי אפשר לכתוב עליו כמי עפים כי הכתב לא ניכר.

**אי משום כריתות דאית בה:** אם נחשוש לפרשת כתיבת גט הכתובה בספר תורה, שכתוב בה 'וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוֹת' ולכן הפרשה הזו נחשב לגט? הרי הדין הוא שצריך לכתוב את הגט לשם האישה.

ואם נחשוש שמא הבעל הקדים ושילם לסופר שכתב את הספר תורה הזה, שיכתוב את הפרשה של כתיבת הגט לשם האישה הזו? והרי 'בעינין שמו ושמה וכו' (כגירסת הגר"א) הרי צריך לכתוב בגט את שמות הבעל והאישה ושמות הערים שלהם.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com



052-342-4473



**ורב יוסף מאי קמ"ל:** אם כן מה חידש לנו רב יוסף בדבריו, הרי פשוט שפרשה בספר תורה אינה יכולה להיות גט? והתשובה: אגב הסיפור הזה אנו לומדים שאי אפשר לכתוב במי מילין על גבי קלף שמעובד במי מילין.

**אמר רב חסדא גט שכתבו שלא לשמה:** ולאחר מכן עבר שוב פעם על כל האותיות בדיו וכתב אותם לשם האשה.

**ונתכוין לכתוב יהודה וטעה:** הוא היה צריך לכתוב את שם ה' אך הוא טעה וחשב שהוא צריך לכתוב 'יהודה', וכשכתב יהודה הוא טעה והחסיר את האות ד'. ונמצא שהוא כתב שם ה' אלא שלא התכוין לכתוב אותו, והדין הוא שצריך לכתוב אותו לשמו. לדעת רבי יהודה עובר עליו שוב ומקדשו לשם ה' לדעת רבנן אי אפשר לעשות זאת והשם פסול.

**דחיי:** **אמר רב אחא בר יעקב:** יתכן שדוקא בכתיבת שם ה' פוסלים רבנן משום שהוא צריך להיכתב בצורה של 'זה קלי ואנוהו' (וכאשר עוברים עם קולמוס על חלק מהמלים נוצרים גוונים שונים בכתיבה וזה נראה כימנומר' -מגן אברהם לג ז), וכשזה חסר הכתיבה פסולה. אבל בגט שאין בו 'זה קלי ואנוהו' הגט כשר.

**אמר רב חסדא יכילנא למיפסלינהו:** אני יכול לפסול את כל הגיטין בעולם. רבא שואל אותו מדוע?

**אילימא משום דכתיב 'וכתב':** בגלל שכתוב בפסוק 'וכתב לה סֵפֶר כְּרִיתָתָא' שהבעל צריך לכתוב את הגט, ואילו חכמים תקנו שהאישה תשלם לסופר על כתיבת הגט (בכדי שלא יהא מצב שהבעל לא ירצה לשלם לסופר והאישה תישאר עגונה), וממילא נחשב הדבר שהיא כותבת אותו ולא הבעל.

**רבא דוחה:** **ודילמא אקנויי:** יתכן שרבנן מקנים לבעל את הכסף שהאישה משלמת לסופר, ויש להם כח להפקיע כסף מיד אדם אחד ולהביא אותו לאדם אחר שהרי 'הפקר בית דין הפקר', ואם כן נחשב הדבר שהבעל כתב את הגט ולא האישה.

**ואלא משום דכתיב ונתן:** בגלל שכתוב בפסוק 'וְנָתַן בְּיָדָהּ' דהיינו שהבעל צריך 'לתת' לאישה משהו שהוא 'בר נתינה' (= שנותנים אותו), ואילו הגט אינו שווה פרוטה (לאחר שכתבו בו את שם הבעל והאישה קודם שנתנו לאישה - הגט אינו שווה כלום שהרי אין מה לעשות איתו מלבד לתת אותו לאישה הזו).

**רבא זוחה: דילמא נתינת הגט היא:** יתכן שכוונת הפסוק אינה על נתינת של דבר ערך, אלא על עצם נתינת הגט לאישה. והראיה לכך, ששלחו הוראה מארץ ישראל: אם כתב את הגט על דבר האסור בהנאה (כגון חמץ שעבר עליו הפסח או בשר בחלב) - הגט כשר. והרי אין לאשה שום יכולת להנות מהגט האסור בהנאה!

**גופא שלחו מתם:** הגמרא חוזרת להוראה שגט מאיסורי הנאה כשר. רב אשי רוצה להביא ראיה לכך מהמשנה שלנו: 'על הכל כותבין: על העלה של זית' והרי עלה של זית אינו שווה כלום.

**דחיה: דלמא שאני עלה:** יתכן שדוקא על עלה של זית כותבים, משום שאמנם עלה אחד אינו שווה פרוטה, אך הוא ראוי להצטרף עם הרבה עלים ל'שווה פרוטה', כי עלים רבים ראויים לשכיבה או למאכל בהמה, ולכן גם בעלה אחד יש 'נתינה' כלשהי. אבל איסור הנאה שלעולם לא יוכל להגיע לשום הנאה, לא.

**תניא רבי אומר וכו':** שמע זאת לוי, יצא ודרש ברבים את המימרא הזו משמו של רבי, אך לא הודו בזה ולא שבחו את הדברים. לאחר מכן דרש שוב לוי את המימרא הזו בשם רבים כלומר בשם 'חכמים', ושבחו את ההלכה והודו לה. [לא היה בזה שקר, כי הרי מלבד רבי גם 'שלחו מתם' את ההלכה הזו דהיינו שההלכה התקבלה אצל חכמי ארץ ישראל - בית אהרן]. אומרת הגמרא: מכך שלוי כל כך השתדל שיקבלו את המימרא הזו, מוכח שהלכה כרבי.

\*

**'זכתב' ולא חקק:** מהפסוק לומדים שגט כשר דוקא בכתיבה ולא בחקיקה בסכין על גבי משטח עץ וכדו'.

**עבד שיצא בכתב:** אם הגט כתוב בחקיקה על גבי לוח עץ (= טבלא) וכדו', או שהוא חקוק על גבי לוח מחופה בשעוה (= פנקס) - כשר. אבל אם הכתב עשוי מאותיות רקומות על גבי כובע צמר (= כיפה), או תכשיט של מעשה רקמה (= אנדוכתרי) - פסול משום שהאותיות רק מחוברות בקצוות שלהם לבגד ואינם קבועות בו נכ"כ רש"י ומשמע מדבריו שאם האותיות רקומות בתוך הבגד הגט כשר, כ"כ הבי"ב באה"ע ס"ס קכה. וכלומר שמדובר כאן שהאותיות היו שלמות בפני עצמם רק שחיברו אותם לבגד באריגה. והרי גיטי עבדים שווים בדין לגיטי נשים, מוכח שחקיקה כשרה.

**הא דחק תוכות:** הברייתא שפוסלת חקיקה מדברת על 'חק תוכות' כלומר חקיקה של המשטח מסביב האותיות ובתוך חלל האותיות עד שהן בולטות מאליהן, וזה פסול. אבל בעבד מדובר ב'חק יריכות' כלומר חריטה של האותיות במשטח והאותיות שוקעות, וזה כשר.

**קושיא: ו'תוכות' לא? ורמינהו:** הרי הציץ נעשה מ'חק תוכות', כי הכתב שעל גביו 'קודש לה' היה בולט כמו בדינרי זהב. ודינרי זהב יוצרים את הצורה שעליהם על ידי חותמת שהאותיות שבה שוקעות, וכאשר מכים בחותמת בכח על המטבע יוצרים במטבע צורה בולטת מאליה דהיינו ב'חק תוכות'?

**תירוץ: כדינרי זהב ולא כדינרי זהב:** הציץ היה דומה לדינרי זהב בכך שהכתב שעליו היה בולט כמותם, אך לא חקקו אותו כדינרי זהב, אלא היו חוקקים בציץ מאחוריו את הכתב כדי שיבולט כלפי חוץ, דהיינו 'חק יריכות' בחריטה (מאחורה).

**רושמה - מיחרץ חריץ או כנופי מכניף:** כאשר עושים את הרישום שעל המטבע זהב, האם החותם רק חורץ את סביבות האותיות וממילא הן בולטות, וזהו חק תוכות. או שבגלל הלחץ של החותם על הזהב, הזהב שבצד האות נכנס לתוך השקע שבחותם וכך נוצרת האות, וממילא נחשב הדבר ככתיבה, כי ההכאה בפטיש על החותם יוצרת את כניסת הזהב לתוך השקע שבחותם ונמצא שהאות נכתבת באופן ישיר ולא באופן עקיף?

**איתיביה:** מהציץ וכנ"ל.

**דאילו התם מגואי הכא מאבראי:** כמו שביארנו למעלה. דהיינו בדינרי זהב החותם היה מקדימה (בצורה שקועה) ולכן זהו חק תוכות, ואילו בציץ החותם היה מאחורה (בצורה בולטת) ולכן זהו חק יריכות.

**בעא מיניה רבא מרב נחמן:** בעל שכתב לאשתו גט על גבי טס של זהב, ואמר לה קבלי את הגט הזה להתגרש בו וקבלי יחד עמו את פרעון כתובתך, כלומר שהטס של זהב הוא גם גט וגם פרעון כתובתך.

**איתיביה:** למדנו בברייתא - בעל שכתב לאשתו גט על גבי טס של זהב ונשאר בטס מקום פנוי שלא כתוב בו, ואמר לה קבלי את הגט הזה להתגרש בו, והשאר לכתובתך, כלומר שאר הטס של זהב שלא כתוב בו את הגט הוא יהיה עבור פרעון כתובתך, הדין הוא שהתקבלה גיטה והשאר לפרעון כתובתך. ע"כ הברייתא. משמע

שרק בגלל שיש 'שאר' (= מקום פנוי בטס שלא כתוב בו) לכן קיבלה את כתובתה, אבל אם לא נשאר מקום פנוי אינו יכול לתת לה אותו גם עבור פרעון כתובתה, לפי שאת מקום כתב הגט עליו לתת לה במתנה גמורה לשם גירושין ולא לשם פירעון.

**ענה לו רב נחמן: הוא הדין וכו'.** באמת גם אם אין 'שאר' קיבלה כתובתה, אלא שהברייתא באה לחדש לנו שאפילו אם יש 'שאר', אם אמר לה שזה עבור פרעון כתובתה אכן זה יהיה עבור כתובתה, אבל אם לא אמר לה אין זה עבור פרעון כתובתה.

**מאי טעמא?** מדוע אם לא אמר לה אין זה עבור פרעון כתובתה?

**תשובה:** המקום הפנוי שבטס הוא 'אוויר המגילה', כלומר הוא הגליון של הגט, ולכן אם לא אמר לה שזה עבור פרעון כתובתה הרי שזה חלק מהגט שנותן לה.

**ת"ר:** בעל שאמר לאשתו 'הרי זה גיטך אבל את הנייר אני מעכב לעצמי', אינה מגורשת, שכיון שהנייר שלו נמצא שלא נתן לה כלום והאותיות פורחות באוויר. אבל אם אמר לה 'על מנת שתחזירי לי את הנייר', הרי זו מגורשת ותחזיר לו את הנייר, לפי שמתנה על מנת להחזיר נחשבת למתנה, ונמצא שהביא לה את הגט.

**בעי רב פפא:** מה הדין אם הבעל אמר לה שאת הנייר שבין שורה לשורה ובין מילה למילה הוא מעכב לעצמו. תיקו.

**קושיא: ותיפוק ליה וכו'.** מדוע רב פפא הסתפק? והרי התורה אמרה "וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָא" ולא שנים ושלושה ספרים, ואם הנייר שבין השורות או המילים שלו נמצא שהביא לה כמה ספרים ולא ספר אחד.

**תירוץ: לא צריכא:** מדובר שהיו בגט אותיות ארוכות שהגיעו משורה זו לשורה שלמעלה ממנה, וכן המילים היו מחוברות אחת לשניה, שבאופן זה אי אפשר לחתוך את הנייר שבין השורות והמילים בלי למחוק את האותיות, וא"כ אין כאן כמה ספרים.

**בעי רמי בר חמא:** אם ידוע לנו שעבד פלוני שייך לבעל, והיה גט אשה כתוב על ידו של העבד והאשה מביאה אותו לפנינו ואומרת 'בעלי נתן לי את העבד הזה וגירש אותי בו', האם היא נאמנת ללא עדי מסירה הואיל וכעת העבד נמצא כרשותה ואנו אומרים שבעלה הקנה לה אותו, או שמא מעצמו הוא הלך אליה וא"כ היא לא נאמנת.

**אמר רבא:** צריך לפסול את הגט הזה לפי זהו 'כתב העשוי להזדייף', כלומר שיתכן שהיה כתוב איזה תנאי בגט והיא מחקה את הגט וכתבה אותו שוב ללא התנאי.

קושיא על רבא: **ולרבא קשיא מתניתין:** קשה עליו מהמשנה לעיל (יט.). שאמרה שאפשר לכתוב גט על ידו של העבד ולתת לה את העבד.

תשובה: **בשלמא וכו':** באמת לרבא לא קשה מהמשנה, לפי שאפשר להעמיד את המשנה שהוא נתן לה את העבד בעדי מסירה שראו מה כתוב בגט, והמשנה היא כדעת רבי אלעזר הסובר שאי אפשר לתת גט ללא עדי מסירה, וכיון שהגט לא יכול להזדייף לכן הוא הגט כשר.

**אלא לרמי בר חמא** קשה שהוא הסתפק במקרה שנתן לה את העבד ללא עדי מסירה, והרי הגט יכול להזדייף?

תשובה: מדובר שכתב את הגט על ידו של העבד בכתובת קעקע שאינה נמחקת לעולם.

**השתא דאתית להכי:** כעת שתירצת את רמי בר חמא שמדובר בכתובת קעקע, אפשר להעמיד גם את המשנה הנ"ל בכתובת קעקע ולא צריך להעמיד אותה בעדי מסירה וכו'.

**מאי הוה עלה?** מה יהיה עם ספקו של רמי בר חמא?

**תא שמע:** אמר ריש לקיש, הגוזרות (= בהמות) אין להם חזקה, כלומר אדם שמחזיק בבהמות לא יכול לטעון לבעלים שלהם 'מכרת לי אותם', לפי שיתכן שהם מעצמם הלכו אליו. וכמו כן לגבי העבד הנ"ל יתכן שהוא מעצמו הלך לאשה וא"כ היא אינה נאמנת לומר שבעלה מסר לה אותו כדי לגרשה בו.

**בעי רמי בר חמא, היו מוחזקין וכו':** אם ידוע לנו על לוח מסויים שהוא שייך לאשה, והגט כתוב על הלוח הזה, והלוח נמצא כעת בידו של הבעל שבא לגרשה בו, האם אנן אומרים שהיא הקנתה לו את הלוח וא"כ הוא יכול לגרשה בו, או שמא אשה אינה יודעת להקנות ונמצא שהוא מגרש אותה בדבר שהוא שייך לה ואינה מגורשת, לפי שנאמר **"כְּתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וְנָתַן בְּיָדָהּ"**, כלומר שעל הבעל לתת לה את הגט מדבר שהוא שייך לו.

**אמר אביי:** למדנו במשנה במס' עדיות - רבי יהודה בן בבא העיד על כפר קטן וכו' והיה בו זקן אחד שהיה מלווה מעות לכל בני הכפר, והיה כתב את שטרי החוב בכתב ידו ועל נייר שלו ועדים אחרים היו חותמים, וחכמים הכשירו את השטרות הללו. ע"כ המשנה שם.

**ואמאי:** ולכאורה יש לשאול מדוע חכמים הכשירוהו? והרי נאמר "וְאֶקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה" ומכאן לומדים שעל המוכר (= 'הַמִּקְנָה') לכתוב את השטר, וכמו כן לגבי הלוואה על הלווה לכתוב את השטר לפי שהוא משעבד ומקנה את נכסיו למלווה, ומדוע הכשירו את השטרות שכתב הזקן שהוא היה המלווה?

**אלא לאו וכו':** אלא בהכרח צריך לומר שהזקן הקנה את השטר ללווה למרות היה ברור לו שהלווה יחזיר לו מיד את השטר ולא יעכב אותו אצלו, וכמו כן לגבי ספקו של רמי בר חמא צריך לומר שהאשה מקנה לבעלה את הלוח למרות שיודעת שהוא יחזיר לה אותו מיד.

**אמר רבא, ומאי קושיא?** אין כלל קושיא מהמשנה מעדיות ואי אפשר להוכיח משם לנידון שלנו, לפי שהזקן הוא חכם ויודע שהשטר לא שווה כלום אם הוא לא יקנה אותו ללווה לגמרי, והוא גומר בדעתו להקנותו, אבל אשה לא יודעת עד כדי כך ולא גמרה בדעתה להקנות את הלוח לגמרי אלא רק משאילה אותו לבעל, וא"כ אי אפשר לפשוט משם את ספקו של רמי בר חמא.